Број 223. У Новом Саду, у среду 8. октобра 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 крун. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот, за Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ЗАДУГОВАЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Изасланик црногорског кнеза у загребачкој полицији.

Црногорски кнез одаслао је бригадира Јанка Вукотића као изванредног посланика у Београд Одаслао га је са својеручним писмом, које је упутио краљу Петру.

Ово је објављено било полузванично у свима новинама. И не само то. Него је аустро угарски посланик на црногорском двору гроф Ото Кун, званично обавештен о томе. Он је потписао пропратни путни лист бригадиру Вукотићу, као нарочитом ванредном посланику Црне Горе за Србију. Осим тога била је дужност аустро угарског посланика на црногорском двору, да обавести о томе нашег заједничког министра спољних послова, и он је то без сумње и учинио.

Пред свега тога загребачка полиција задржала је бригадира Вукотића на његовом путу. Жандари су га скинули из воза, кад је из Реке путовао за Београд и одвели су га у полицију. Тамо су га претражили и узели му све, чак и новчаник.

Бригадир Вукотић показао је своје исправе и легитимирао се. Није ништа помогло. Он је задржан у полицији загребачкој 7 сати. Дозволили су му да се тужи министру Еренталу, и министар Рентал наредио је, да га пусте Данас читамо у „Мађарорсагу“ да су Вукотићеве ствари и његовог ађутанта задржали у Земуну, а самог Вукотића пустили у Београд.

Ми смо још у јутарњем броју „Заставе“ донели, како је Вукотић примљен у Београду и какво је огорчење изазвао поступак загребачке полиције у Србији, а без сумње и у Црној Гори Такав поступак свакојако вређа и овог ко шиље посланика и овог, коме је послат.

Изванредни посланик једне државе, који путује у нарочитој мисији, по међународном праву не ужива у оној држави у којој је послат сва она права, која ужива редован посланик. Али на сваки начин ужива нарочито осигуран и повлаштен положај. Ако и не ужива право екстериторијалитета као редован посланик, он ужива право неприкосновености. По међународним обичајима, те извесне повластице нарочитог изасланика једне државе, треба да поштује не само она држава, којој је послан тај нарочити посланик, него и друге државе.

И да је ратна објава против Србије или Црне Горе затекла на путу изасланика Вукотића, и онда га је требало с мо вратити. Занимљиво је: Шта се догодило са ручним писмом кнеза Николе краљу Петру. Јел и то претресено? Јел и то задржано у Земуну с пртљагом и са ађутантом заједно.

Истина, бригадир Вукотић је пуштен после 7 сати Пуштен може бити по налогу министра спољних послова Ерентала Али су званичне особе починиле све оно Вукотићу. Починиле и онда, кад се он исказао ко је, и показао путну пропратницу од аустро-угарског посланика на Цетињу Па и онда, кад је пуштен из Загреба, још је имао неприлика у Земуну.

Сасвим је друго, кад приватна лица кад маса нешто учини, а сасвим друго, кад то чине власти. У Београду су и демонстранти прошле недеље разбили и оштетили фирме оних трговаца, који су аустро-угарски поданици.

Полиција је бранила те фирме, многе је изгреднике затворила и министар председник се извинио аустријском посланику и изјавио да ће оштећени добити пуну накнаду, а да ће се у будуће спречити слични изгреди

Шта ће сад бити са случајем Вукотићевим?! Хоће ли се испоставити, да нису повређени међународни обичаји намерно Или ће то бити повод новим заплетима

Ми смо уверени, да народи Аустро Угарске исто као и ми, не желе нове заплете и несреће. Нико у Европи не одобрава у души анексију, а било би грешно, кад би се ишло за тим, да се Аустро-Угарска увуче у недогледне крвање заплете.

Наше дипломате нити ће гинути, нити ће њихове куће стајати у пламену У толико је већа дужност њихова, да избегавају све, што би изазвало сукобе, који нарочито данас могу да буду од недогледних последица.

Нови Сад, 6. октобра.

„Велико-српска пропаганда.“ Под тим насловом доносе пекоји бечки и пештански листови како је велико српска пропаганда отпочела опет свој рад у Јужној Угарској и Срему, делом јавно а делом потајно. Покушавају чак, да се приближе војницима и њих да одведу у наручја велико српске пропаганде Конци тог покрета воде из београдског конака преко Будимпеште, у оне краеве Аустрије и Угарске, у којима Срби живе, нарочито у срце Срема Нарочито се одлучно агитује за сада у Угарској У Земуну покушавају се последњих дана врбованке, за добровољачке чете, које се сад стварају у Србији. Захваљујући опрезности земунске полиције раду ових елемената брзо је дохакано. Цела та агитација смера устанак свију Срба у Аустро Угарској у случају рата са Србијом.

Из ове вести, као и из других прилика, које сваки дан посматрамо, нама је јасно шта се спрема Спремају се вероватно неке ванредне мере, које ће се довести у свезу са „великосрпском пропагандом“. — По овоме вечерњу познајемо већ и свеца, који се спрема Као што један грех повлачи други, тако и једна глупост повлачи другу глупост за собом.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Црногорски кнежевски изасланик.

У брзојавима јутарњег броја донели смо шта се десило црногорском кнежевском и-

---

ПОДЛИСТАК.

КАЛАЈ О СРБИМА И БОСНИ.

I.

Још је у живој памети Калајева управа у Босни и Херцеговини. Калај је био заједнички министар финансија и као такав стајао је на челу управе ових двеју земаља. Сад када цео свет говори о Босни и ради ње се нарочити конгрес европских велесила спрема, од нарочитог је интереса да се чује, шта је о Босни и босанским Србима предпоследњи заједнички министар Калај писао, који је донекле садање догађаје спремио. Читање Калаја може бити од особитог интереса за Хрвате који Босну и Херцеговину својатају и име свог државног права“ рекламишу.

У седамдесетим годинама био је Калај, док Србија није била краљевина, аустро-угарски генерални конзул за Србију. У том својству провео је пуних седам година. Бавећи се у Београду није своје време провео у седењу, него је проучавао историју земље и народа у чијој се средини бавио. Плод тог његовог рада била је „Историја Србаља“ од првог почетка до 1870. године. Она је преведена и на српски. Критика се о њој врло повољно изразила што се тиче објективности и искрености према истини. Она и данас заузима одлично место у мађарској књижевности. Не ваља из вида изгубити, да је Калај српску историју писао као Мађар и аустро угарски дипломата, где је било тешко казати све како хоће и написати све како мисли У овој двострукој невољи Калај је казао без сумње о Србима и Босни пре мање него више. У нашем добу занимљиво ће бити да човек чује шта је Калај о овој пре више од тридесет година писао.

Калај је дао касније оставку и био под Коломаном Тисом члан угарског сабора. Мало ће њих бити, који знају, да је он Коломана Тису упозорио на грофа Куен-Хедервара и да је услед његове препоруке овај хрватским баном после грофа Пејачевић старијег постао. Из угарског сабора постао је Калај заједничким министром финансија или што би рекли за Босну и Херцеговину У том својству остао је до своје смрти у јулу 1903. Иза њега је како је познато дошао Буријан.

Данас је јасна ствар, да је Калај био бољи мађарски историчар него босански државник. Његова је историја од трајне литерарне вредности и преживела је његову политичну славу. Томе је много допринео историчар, који је писао истине. Калај је као политичар заборавио шта је као политичар писао и у томе је лежала његова несрећа и оно душевно растројство, које га је мучило последње две године живота. Није имао одлучности да батали посао за који није био. Под њим је Босна дошла у онај плас у коме је до скора стајала. Земља угушавања сваког душевног живота. Има људи који кажу да га је то пекло .. али да није ишло друкчије. То растројство у његовој души можда би могла потврдити једна у истину чудновата околност. Године 1895. забранио је Калај увоз своје рођене историје у Босни и Херцеговину. Не какве друге историје него сопствене. Хрђава и нелиберална његова политична управа бојала се оних историчких истина, које је Калај о Србима и владавини њиховој у својој историји написао. Заиста редак пример, можда јединствен у животу једног човека. Калај је у својој историји Србаља проучивши све српске и мађарске изворе нашао и написао, да су Босна и Херцеговина у дугом низу векова неко време биле српске покрајине. Босна није била истина цела, она се оцепила и постала за себе држава, али од Тимока до Котара главни је живаљ био српски. То не велимо ми него Калај, како ћемо касније видети. О „виртуалном“ и „државном праву“ Хрвата на Босну, није сиромах знао ништа. Није слушао историју код Клајића у Загребу и државно право код Пливерића.

Све је то Калај писао пре окупације

засланику бригадиру Вукотићу, на његову путу за Србију. „Пестер Лојд“ и други будимпештански листови доносе о том ово: Бригадир генерал Јанко Вукотић, који се налазио у нарочитој мисији кнеза Црногорског на путу за Београд, задржан је јуче у Загребу од тамошње полиције Подвргнут је визитацији и тад је на своју жељу од полицијског чиновника одведен у полицијску управу, где је провео пуних седам часова Тек кад је хитан брзојав послао заједничком министру спољних послова Еренталу, да ова посредује, и кад је одмах после тога дошао одговор Еренталов, генерал Вукотић је пуштен на слободу Вечерњим возом продужио је пут за Београд. На Земунској станици претражене су ствари и ађутант бригадиров Јовановић задржан је од полиције а генерал Вукотић сам отпутовао у Београд. За што је бригадир задржан у Загребу, и за што је Јовановић ухапшен у Земуну, то се држи у тајности.

Из Београда јављају, како је у понедељак у вече требао тамо да стигне изасланик кнеза Николе Јанко Вукотић. Са Цетиња кренуо се у суботу, носећи собом писма и испоруке кнеза Николе краљу Петру и српској влади. Путовао је морем на мађарској лађи до Реке, и на лађи указане су му и почасти, које му као изасланику једног владара припадају. Све су власти биле извештене о његовом положају. На београдској станици била су дворска кола, краљева чекаоница била је осветљена а на станици је био начелник министарства унутарњих послова; један поручник, који је додељен на службу Вукотићу, више пониара и доста света. Када је воз стигао сви су се изненадили недоласку кнежева изасланика. Тим возом стигао је и Деко београдски француски посланик, па је као и други путници био очевидац ономе, што се десило Јанку Вукотићу. — Кад је воз стигао у Загреб, ушла је полиција да изврши преглед вагона и тражила је од сваког пасош. И Вукотић се легитимисао уредним исправама, по брзо по том ушли су у његов вагон шест полицајаца и позвали да одмах сиђе с воза. Бригадир је обавестио полицију о свом положају, но при свем то био је принуђен да са својим ађутантом сиђе с воза и постане полицијски заробљеник. Београдски листови веле како је ова нечувена повреда међународног права још те ноћи брзо јављена по Европи. Краљ Петар је одмах телеграфисао кнезу Николи шта се десило његовом изасланику Телеграм је отправљен преко Турске Огорчење је велико у Србији због таког поступка полиције.

Митрополит Србије и анексија.

Београдски дописник „Нове Слободне Пресе“ примљен је од митрополита Србије Димитрија На питање његово, да ли је митрополиту познато, да свештеници у српским црквама у проповеди говоре о Босни и Херцеговини и позивају народ на оружје, одговорио му је митрополит ово: „Сад сам баш дознао за такав један случај, и наредио сам да ми се о томе поднесе извештај. Иза моји леђи ништа се не сме догађати. Но и вама мора поимљиво бити, да се о тако судбоносном догађају мора и са предикаонице говорити као и о другим догађајима, но не верујем, да свештеници позивају у рат; сигурно су се ограничили на томе, да изнесу велики бол, који је Србији нанет!“

На друго питање, је ли познато митрополиту, да свештеник Димитрије Димитријевић, како доносе београдски листови, у својој општини организује добровољачки кор и да је своје парохијане у цркви заклео, да пођу с њим у рат, одговорио је митрополит ово: „То ми није познато, познам да су сви српски попови спремни да следују позиву отаџбине. Но они неће народ дражити; неће преухитравати догађаје, то није њихова ствар, али верно ће следовати тим догађајима, и делиће и жалост и радост са својим парохијанима.“

На питање: Какав је положај српске цркве према анексији Босне и Херцеговине? рекао је митрополит ово: „Православна црква је толерантна црква; све су јој вероисповеди једнаке, она неће да ствара провелитизам (не тежи за покрштавањем) и не боји се за добро својих припадника у земљама страних вероисповеди, али је српска црква и народна црква, жеље отаџбине јој су и њене жеље, интереси отаџбине су и њени интереси, које мора увек и орно заступати. Друге интересе од оних своје отаџбине српска црква никад познавала није.“

Митрополит је свој говор завршио, како не може да верује у рат, који је увек нешто страшно, не може веровати дотле докле Србија може своје наде положити у међународну конференцију — Дописник „Нове сл. Пресе“ надовезује како се у чртама митрополитовим огледа необична отменост и доброта. Очи његове уперене су биле у даљину, говорио је тихо, а кад је говорио о отаџбини, на лицу му је треперило, као да прелећу искрице.

Аустроугарски престолонаследник о Немачкој.

Из Берлина јављају, да је аустроугарски престолонаследник Фрања Фердинанд у току говора рекао, да ће држање Немачке у питању анексије Босне и Херцеговине бити пробни камен, колико вреди савез Аустроугарске са Немачком. Ако Немачка лојално буде помагала Аустроугарску, ова ће остати у савезу. У противном случају добро смишљена престолонаследникова је намера, да се Аустроугарска ослободи тог савеза У том случају лако се може споразумети са западним силама, а нарочито с Русијом. Све ове са највећом радости примиле би аустроугарско пријатељство и посредовање.

Енглеска и Аустроугарска.

Некоји будимпештански листови имају од свог лондонског извештача вест, како је енглески краљ у свом својеручном писму нашем владару рекао, да признаје Аустроугарској односна права на окупиране земље, но због опасности које могу настати за нову еру у Турској, не држи време анексије згодним. — Упада у очи да се полузванично ни иначе из таквих сигурнијих извора не износи ништа, како гласи тај одговор енглеског краља подробније

Италија и Аустроугарска.

Талијански заступник у Бечу, војвода Аварна, био је у Будимпешти, и у вече се опет натраг вратио. Вели се, да се саветовао са министром спољних послова Еренталом. Нарочитом том доласку Аварне у Будимпешту, приписује се нарочит политички значај.

Турска и Аустроугарска.

Опет једна приватна вест, која је стигла из Петрограда у Лондон, наводи, како је између Турске и Аустроугарске дошло до споразума. — Из Беча друга вест наводи, како су отпочели непосредни преговори између Турске и Аустроугарске. Но међународна конференција ипак неће бити за то излишна, јер ће се на њој моћи узети на знање могући споразум између Аустроугарске и Турске

Бугарска и Турска.

Како из Лондона јављају, тамошњи бугарски дипломатски заступник саопштио је енглеској влади, да му је од бугарске владе званично наложено, да изјави позитивно и одлучно, да ће Бугарска учинити све што може, да избегне рат са Турском. Из Париза јављају, како ће ускоро отпочети преговори између турске и бугарске владе, и како то нарочито потпомаже Француска. Кнез Фердинанд је отворено изјавио да признаје у начелу Турској право на одштету Истина до споразума још је далеко, но бар је покушај приближења успео. Из Софије јављају, да је бугарски министарски савет одлучио, да отпочне непосредно преговоре са Турском у питању и точне железнице. Бугарски министар Паприков, на спомене енглеског и немачког заступника због оружања Бугарске, одговорио је: Бугарска мора бити спремна за све случајеве, но ако велике силе приволу Турску, да престане са оружањем и отпусти већ сазвату резерву, учиниће одмах и Бугарска то исто.

Грчка и Русија.

Из Париза јављају, да се грчки краљ тамо састао са руским министром спољних послова Извољским и дуго се с њиме саветовао

Споврнгнуте вести.

По једном брзојаву из Бара, бечки и будимпештански листови јавили су, како су Црногорци демонстровали против аустро угарског конзула, и како су ради тога пред Бар допловиле две аустро угарске оклопнице и 6 торпедњача и искрцале тамо посаду ради одбране аустро-угарског конзула По овлашћењу са позваног места „Будапешти Тудошито“ изјављује, да је та вест посве неистинита. и измишљена. Аустро угарска флота сва је у Пуљу, једино оклопница „Св. Ђурађ“ са неколико торпедњача вежба се у близини црногорских обала. О каквом искрцавању војске на црногорско земљиште нема ни спомена Исто је тако неистинита вест, како јављају са надлежне стране, да је издана наредба железничкој управи будимпештанској, да држи у приправности возове за пренос војске. Вест о неких 80 возова на ракошкој станици проста је измишљотина.

Загонетка са једним брзојавом.

Како из Цариграда јављају, велики везир вратио је један шифриран брзојав бугарском министру спољних послова у Со-

---

Босне, јер је његова историја довршена у новембру 1876. а окупација је изведена 1878. За чудо да му се предвидело, да ће Босна са својим српским живљом играти неку улогу и у будућности. Зато је како ћемо видети препоручивао ондашњим меродавнима да Босну из вида не губе.

Што је казао за Босну, то је казао и за Рашку, признавши да је Рашка била срце старе српске државе. Та Рашка, то је данашњи Новопазарски Санџак са земљама око њега.

Као политичар и државник бацио је Калај у запећак оне историјске истине које је у својој историји написао и на темељу којих је постао чланом угарске краљевске академије наука. Наредио је као полицај, да се његово дело несме у Босну увозити, и да Срби не смеју сазнати шта је он о Босни писао. Нарочито не босански Срби! Он је то могао учинити. Имао је власт. Могао је конфисковати књиге али није могао и — прошлост Босне. Ту власт није имао. Постао је бечким човеком. Као такав држао је да то мора чинити. Забранио је своје дело за Босну сопственом руком, али је из њих његов дух ипак васкрсао.

Било је људи који су Калаја бранили, да је онако морао радити ако је и даље хтео да остане министром. Међу њима био је и Ђура пл. Ђурковић, који је 25. маја о. г. у Буда-Пешти умро. За Ђурковића се знало, да је Калају близо стајао у босанским стварима и многе му политичне услуге учинио. Бранио је његову босанску политику у делегацијама и ако у њу није веровао. Кад је требало, Ђурковић је о босанским стварима Калаја у делегацијама интерпелисао, — паравно увек по поручбини. Да богме да је знао за одговоре већ пре стављених питања. Ко је боље пазио могао је од 1889—1901., опазити везу између Ђурковићевих питања и Калајевих одговора. И овај интимус Калајев приповедао је, да Калај Србе у Босни није мрзио. „Нарочит фатум“ довео је Калај на оно место,“ додао је Ђурковић. Али кад су им се касније путеви разишли говорио је са свим друкчије. Обећавао га је, да је његова политика целом неуспеху у Босни и Херцеговини крива. „Калај,“ додао је Ђурковић једном приликом карактеристично, „начинио је од Босне и Херцеговине Хрватску и Славонију а Хедерварија од својих краљевина Босну и Херцеговину. Боље није нико могао окарактерисати ни Калаја ни Куен-Хедерварија, него њихов пријатељ а каснији непријатељ — Ђура Ђурковић. Он је познавао обојицу.

чији, који је овај послао бугарском дипломатском заступнику у Цариграду. Због чега је то учинио не зна се.

Политички преглед.

Угарска делегација и догађаји на Балкану. Јуче је била пленарна седница угарске делегације, а расправљало се о прорачуну за министарство спољних послова. Реч се водила у главном о догађајима на Балкану. Сви говорници су одобравали и преображај у Турској и независност Бугарске и анексију Босне и Херцеговине, а осуђивали узрујаност у Србији. По бечком рецепту сви су противни икаквој отштети Србији. Чуо се чак и један врло ратоборан глас, да се ни мање ни више него заузме Београд, а онај део Србије, где живе Бугари, даде Бугарској. На „срећу“, што је тај глас остао усамљен и што је био мишљење „великог дипломате“ Миклоша Семере-а! — На почетку седнице пријавио је Божа Винковић повреду свога имунитета и ту пријаву издали су пред седништву угарског сабора. Винковић је у своме говору рекао, да су у Хрватској и Славонији данас такове прилике, да закони немају никакве важности Због тога га је председник по предлогу делегата Нађа упутио на ред. Затим се прешло на расправу прорачуна министарства спољних послова. Известилац Тороцкаји препоручује прорачун. Говори по томе о догађајима на Балкану. Не разуме држање краљевине Србије. Србија нема никаква права на отштету, јер није повређен њен земљишни интегритет. Бела Раковски говори о променама, које су наступеле у мирџштешком програму и о новом груписању великих сила. У развитку догађаја на Балкану, монархија сада налази према себи Енглеску. Радује се променама у Турској. Последице ревалског састанка су штетне по Аустроугарску. Поздрављa и проглашење независне краљевине Бугарске и пада се, да ће се питање Источне Румелије и источне железнице решити повољно по Бугарску. Међународну конференцију сматра сувишном, јер анексија Босне и Херцеговине не може чинити предмет међународног расправљања. Србија и Црна Гора немају права на икакве отштете. Ако дође до кризе, за то је одговорна само Србија. Прима прорачун јер има вере у одлучну политику министра спољних послова. — Никола Семера вели, да анексијом није повређен земљишни интегритет Турске. Монархија далеко стоји од освојачке политике. Бугарска и Турска су наши природни савезници. То ће се убрзо показати. Жестоко напада на Србију и предлаже, да се заузме Београд. (Велико кретање.) Жели, да се онај део Србије, где живе Бугари, што пре даде Бугарској. Не треба много говорити, него брзо радити — у Београду. Само је активна политика умесна, не чекајмо дотле да имамо са својим суседом невоље у Будимпешти и Бечу. Фрања Нађ тврди, да смо садање догађаје делом сами изазвали. Поздрављa преображај у Турској, чуди се, што наша дипломација није ништа напред знала о спремању тих знатних догађаја. — Узима на знање проглашење независне Бугарске, али жели, да монархија у сукобу Бугарске и Турске строго очува своју неутралност. У погледу анексије изјављује, да је Угарској немогуће одрећи се свога историјског права на Босну и Херцеговину, мада су те земље повраћене заједнички са Аустријом. Одобрава анексију, која у осталом значи само промену форме. Друго је питање, да ли се анексија може одобравати са гледишта опортунитета? Догађаји, који се одигравају у суседству, не могу се гледати скрштених руку, али жељу Семерову држе за прерану. Што се тиче пак Новопазарског Санџака, ако Турска не може у њему да створи реда, Аустроугарска мора и даље пазити, да јој се можда доцније тај слободни пут не затвори. У том питању не можемо бити неутрални.

Вести из места и са стране.

На „пријатељски савет“ „Политике“

Када су се по будимпештанским и бечким листовима пронели гласови о тобожњој оставци краља Петра „Застава“ је донела извештај о тој ствари од свога дописника из Београда. У том извештају каже се, да ти гласови потичу отуда, што у Србији има странка, која још увек плаче за Обреновићем. Та странка стално ради против краља Петра. Кад се догодила анексија Босне и Херцеговине, ти су људи стали на чело узрујаног света и тражили, да се одмах иде на Дрину и објави рат Аустроугарској. Иако је Народна Скупштина једногласно решила, да се причека, иако су то и важне потребе захтевале, ти људи, који имају врло сумњиву прошлост за собом, т листови, који уживају врло сумњив глас, тражили су одмах рат и најгадније и најдрскије нападали су краља Петра. „Правда“ н. пр. прети Петру Мркоњићу, ако одмах не поведе Србију у Босну; лист „За Отаџбину“ хоће да мења „капетана српском броду“ и т. д. Тако понашање те клике врло је сумњиво и изгледа, као да је њој једино стало до тога, да мења краља и изазове метеж у Србији Отуда су потекли и они гласови о оставци краља Петра. На ово се нашла побуђеном београдска „Политика“, да „Заставу“ проноси изненадним савезником господе из Беча, да јој даје неке „пријатељске савете“ и писање „Заставе“ назива срамотом. Оно, што је писала „Застава“, све је истина и стоји Пресуду пак, да ли је то срамота и да ли је то савезништво са „господом из Беча“, када се напише истина и осуди оно несавесно и несрпско писање оне сумњиве клике — чекамо са мирном савешћу, али од оних, који су позвани на то и који су подобни, и по своме родољубљу и по својој савести, по својој политичкој спреми, да ту пресуду изрекну. Политичари Нушићева и Станоја Станојевића кова свакако нису дорасли за то.

„Тајанствена“ ствар.

Она „тајанствена“ ствар, за којом трага будимпешт нека полиција, о којој су ових дана толико писали будимпештански листови и доводили је у везу са неким заверама, па чак — наравно — и са „великосрпском пропагандом“ — изашла је на јавност Читава та „тајанствена“ ствар састоји се у томе, што је један велики угарски чиновник примао мито. Тај је чиновник Имре Латкоци, потпредседник управног судишта. Он је за новац набављао у министарству унутрашњих послова права на отварање апотека. У траг се ушло овој ствари овако: Министарству унутрашњих послова упало је у очи, да се у последње време издају многе дозволе за отварање нових апотека. У споразуму са полицијом отпочне се у тајности трагати, с чијом помоћи се добивају та силна права за нове апотеке. Истрагом се испоставило, да је тај посредник Имре Латкоци, потпредседник управног судишта Да се кривац пронађе, помогао је апотекар Десидер Корбуљ Корбуљ оде адвокату дру Дарвашу, који је стојао у вези са Латкоцијем и замоли га, да и њему набави право за нову апотеку, а платиће му толико, колико узиште Дарваш му одмах обећа и затражи 80 хиљада круна. Најзад се погоде за 60 хиљада и договоре се, да апотекар има адвокату донети тај новац прошлог четвртка. У четвртак у вече дође апотекар Корбуљ у стан Дарвашев са новцем, који је добио од шефа тајне полиције, Кречањија. Тамо су биле и две женске и сам Латкоци. Корбуљ преда Латкоцију 60 хиљада круна, а овај му даде на то признаницу. Кад је Латкоци излазио из Дарвашева стана, дочека га на излазу шеф тајне полиције Кречањи и позове га, да му преда новац, што га је добио од Корбуља. Овај је у почетка тврдио, да је сав новац, што је у њега, његов, но Кречањи га одведе у полицију и Латкоци морао је тамо да призна, да је тај новац добио од Корбуља, јер је полиција била прибележила и бројеве на банкама, што их је дала Корбуљу. Наскоро су у полицију доведене и оне две женске и истрага је трајала читаву ноћ По другим вестима посредник није био адвокат Дарваш, него неки Крец, капетан са једног брода. Латкоци ће бити свргнут са свога звања. Али он то није дочекао, већ је, како јављају отпутовао већ у Бремен, а одатле ће — у Америку.

Штрајк руских универзитетлија.

Академски савет је решио у својој ванредној седници, да упути проглас на ђаке, у коме напомиње, да је универзитет постао поприштем таквих појава, којима треба једанпут краја учинити Штрајкови су од недогледне штете по академски сенат, зато ће овај све учинити, да се поврати мир и поредак на универзитетима Ако би ова покушаји универзитетског савета остали безуспешни он сумња да се начело автономије универзитета практично може спровести. Да би се очувао авторитет универзитета и академског сената, позивају се сви ђаци, да полазе редовно предавања. У кијевском универзитету била је полиција. Ректор је изјавио, да ће административним путем бити кажњени сви они који би покушавали да наруше мир.

Ватра у гемерској шуми.

Услед велике суше на многим местима избила је ватра у шумама. У Римабањи избила је ватра, и док је становништво дошло да гаси, ватра се већ била раширила на простор од 80 катастралних јутара. Са великом муком су људи угасили ватру, но не слутећи да ватра може поново избити отишли су сви кућама. Ватра је поново избила и прешла је на друге шуме и починила је велике штете. А атару села Пушће искочила је једна варница из локомотиве и запалила шуму исте општине.

Позив на претплату.

1 Октобра 1908. године отварамо нову претплату на четврту четврт

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура** — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава,“ **кад се два пут дневно шаље лист кући, 9 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

По решењу управе, лист се **ником не сме давати на вересију.**

У Новом Саду, септембра 1908.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Брзојави „Застави“

Стигли 8. октобра.

Изборна реформа

Будимпешта. Министар Андраши је данас примљен од краља Тврди се да је поднео краљу изборну реформу.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић**

Трговина.

Нови Сад, 3. октобра 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 22 к 80 до 23 к 20 п	све од 100 кила
Пшеница нова 22 к 40 п до 22 к 80 п.	
Пшеница средња 21 к 20 п до 21 к 60 п.	
Пшеница лакша 20 к 40 п до 20 к 80 п.	
Наполица нова 20 к 20 п до 20 к. 40 п.	
Јечам нови 15 к 60 п до 15 к 80 п.	
Зоб нова 15 к 80 п до 16 к — п.	
Кукуруз у зрну нов 13 к 20 п до 13 к 60 п.	
Кукуруз у клипу нов 8 к 80 п до 9 к — п.	
Маст 140 к п до — к — п.	
Сланина 132 к — п до — к — п.	
Сланина паљена 132 к — п до — к п.	

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Михаила Грола

у Старој Паланци

потребује **два помоћника,**

самостална продавца; који могу одма ступити, имају првенство.

1381 1—3

3655/908. sz.

Melencze község elöljáróságától.

Hirdetmény.

Melencze község elöljáróságának részéről ezennel közhirré tétetik, hogy a község tulajdonát képező

nagyvendéglő

berendezéssel együtt 2600 kor. kikiáltási árban valamint a melenczi

országos vásári és heti piaczi

helypénz beszedési jog 800 kor kikiáltási árban 1909 évi január hó 1-től számitott 3 egymásután következő évre 1908. novembe hó 12-ik napjának delelőtti 9 órájakor Melencze községházánál nyilvános árverés útjá bérbe fog adatni.

Közelebbi feltételek a jegyzői irodábai mindenkor a hivatalos órák alatt megtekint hetők.

Melenczén 1908. évi oktober 1 én.

Jankovics, jegyző — 1·79 1–3 — **Toskov,** biró.

У товарничком хатару

код Руме ПРОДАЈУ СЕ

64 ЈУТРА добре ораће земље

по цену од **700 круна** по јутру под по вољним условима за плаћање.

Даље у

Крушедолском хатару

продаје се заједно са салашом прве класе оранице комасирана у износу од

118 кат. јутара

по цену од 1150 круна по јутру.

Упитати се код

Браће Хандлера

у Руми.

18 2 2–

МЕД. УНИВ.

Др. Анте Гргурина

ординира

ЗА УНУТАРЊЕ И ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ

у Опатији (Abbazia) 29–30

у „Vili Tiskarna“ од 11—12 и од 3—4.

ДР. ЈОВАН МИШКОВИЋ

лечник

НАСТАНИО СЕ

У Руми

главна улица број 94.

прима болеснике од 9—11 пре подне и од 3—5 после подне.

1335 9–10

ЗИМЊИ РЕД ВОЖЊЕ ЗА 1908.

ВАЖИ ОД 1. ОКТОБРА.

Будимпешта источна станица—Београд

Експр. 902 1	Бр. в. 906 1 II	Ос. в. 908 1 III	Т. в. 9 4 1 III	Ос. в. 912 1–III	Бр. в. 904 1–II	Ос. в. 91[illegible] 1–II	Ос. в. 9 0 1 III	СТАНИЦЕ		Ос. в. 909 1–III	Ос. в. 913 1 III	Ос. в. 911 II–III	Ос. в. 929 1–III	Бр. в. 903 1–II	Ос. в. 907 1–III	Бр. в. 905 1 III	Екс. 901 1
11·0								полази Будимпешта зап. стан.	стиже								
1·34	7·10	7·15	11·15	1·55	3·20	6·3[illegible]	10·1[illegible]	полази Будимпешта ист. станица	стиже								10·5[illegible]
	7·21	7·32	11·34	2·06	3·31	6·40	10·21	стиже Будимпешта-Ференц варош	полази	6·00	7·10	9·40		1·05	6·55	10·00	
	8·16	9·23	1·42	3·3[illegible]	4·28	8·0[illegible]	12·14	стиже Кунсентмиклош Тас	полази	5·5[illegible]	6·57	9·30		12·56	6·14	9·50	
	8·42	10·06	2·34	4·10	4·56	8·[illegible]0	1·[illegible]	стиже Филипсалаш	полази	3·8[illegible]	5·20	7·44		11·57	6·39	8·52	
1·30	9·09	10·58	3·31	4·46	5·[illegible]6	9·[illegible]8	1·52	стиже Кишкереш	полази	3·00	4·45	7·07		11·[illegible]0	4·59	8·21	
	9·35	11·42	Ос. в.	5·23	5·55		2·53	стиже Кишкунхалаш	полази	2·19	4·12	6·35		11·05	4·12	7·55	8·44
2·14	10·30	1·27	920.		6·48		5·18	стиже Суботица	полази	1·02		5·53		10·31	3·37	7·2[illegible]	
	11·[illegible]3	2·47	4·0[illegible]	М. в.	7·42		7·0[illegible]	полази Хеђеш-Фекетехеђ	полази	11·5[illegible]		4·50		9·50	2·53	6·[illegible]7	7·[illegible]
4·18	12·25	4·23	5·[illegible]9	922.	8·[illegible]4		8·55	стиже Нови Сад	полази	8·5[illegible]			7·17		1·52	5·34	
	1·30	5·45	6·57	1·54	9·18		9·57	полази Индија	полази	7·[illegible]2	3·48		5·51	7·55	12·0[illegible]	4·29	5·31
5·33	2·06	7·07		3·02	10·30	6·40	11·07	стиже Земун	полази	5·42	2·25		4·27	7·05	10·42	3·[illegible]5	
5·4[illegible]	2·14	7·17		4·14	10·38	6·55	11·57	стиже Београд	полази	4·11	12·45	8·00	11·15	5·49	9·[illegible]6	2·52	4·25
									полази	4·[illegible]0		7·45	11·00	5·41	7·25	1·[illegible]7	4·47

Вршац — Темеш — Ковин.

Тамо: М. в. 1–III	Ос. воз 1–III	М. в 1–III				Натраг: Ос. в. 1–III	Ос. в. 1 III	М. во 1 III
	700	10·10	9·40	полази Будимпешта	стиже	7·3[illegible]	6·3[illegible]	7·15
		6·05	3·05	полази Темишвар-Јосефварош	стиже	9·10	1·0[illegible]	8·0[illegible]
4·48	нец. в. за Панчево	8·50	6·10	полази Вршац	стиже	6·57	10·43	нец. в. за Панчево 5·28
5·05		9·10	6·2[illegible]	Влајковац		6·40	10·29	5·11
5·17		9·25	6·4[illegible]	Улма		6·29	10·18	5·00
5.44		9·50	7·0[illegible]8	↓ Темеш-Николинци	↕	6·12	10·02	4·43
5·56		10·07	7·2[illegible]	Карлсдорф		5·5[illegible]	9·45	4·24
6·09		10·20	7·39	стиже Алибунар	полази	5·4[illegible]	9·33	4·11
6·10		10·35	7·4[illegible]	полази	стиже	5·4[illegible]	9·2[illegible]	4·01
6·28		10·58	8·00	стиже Петрово Село	полази	5·27	9·16	3·45
7·45		12·24	9·2[illegible]	стиже Панчеву	полази	3·4[illegible]	7·46	1·55
		11·13	8·15	полази Петрово село	стиже	5,12		3·25
		11·36	8·4[illegible]	Леанкут		4·5[illegible]		3·04
		12·10	9·1[illegible]	↕ Мраморак-Делиблат	↕	4·2[illegible]		2·36
		12·[illegible]2	9·4[illegible]	Бавониште		3·5[illegible]		1·58
		12·50	10·0[illegible]	стиже Темеш-Ковин	полази	3·3[illegible]		1·35

Стари-Бечеј — Нови Сад.

Тамо: Ос. в. 1 III	М в. 1 III	Ос. в. 1 III				Натраг: Ос. в 1–III	М. в. 1 III	Ос. в. 1 III
	10·1[illegible]		полази	Будимпе та источна страна	стиже		1[illegible]·00	
	4·40		полази	Суботица	стиже		5·15	
4·50	9·45	4·[illegible]0	полази	Стари Бечеј	стиже	6·56	12·43	7·31
5·12	10·11	4·42		Бач-Фелдварац		6·35	12·[illegible]0	7·10
5·34	10·31	5·0[illegible]		Чуруг		6·19	11·53	6·33
5·54	11·0[illegible]	5·24		Жабаљ	↗	5·55	11·19	6·26
6·00	11·19	5·39	↙	Госпођинце		5·29	10·46	6·11
6·32	11·45	6·0[illegible]		Темерин		5·13	10·28	5·55
6·41	11·5[illegible]	6·11		Јарак		4·57	9·59	5·37
6·54	12·09	6·24	стиже	Вашкапу	полази	4·4[illegible]	9·43	5·24
7·01	1[illegible]·13	6·14	полази		стиже	4·4[illegible]	9·[illegible]2	5·[illegible]2
*7·14	*12·27	*6·3[illegible]	полази	Сајлово	полази	*4·29	*9·28	—
7·23	12·40	6·49	стиже	Нови Сад	полази	4·1[illegible]	9·15	5·00
1[illegible]/1[illegible]		10·5[illegible]	стиже	Суботица	полази		5·10	1·27
1[illegible]/6[illegible]		5·4[illegible]	„	Будимпешта	„		10·10	7·35
11·42	7·17	10·38	„	Београд	„		5·41	

Нови Сад — Вашкапу — Тител.

Тамо: Ос. в. 1–III	М в 1–III				Натраг: М в. 1–III	Ос. в. 1–III
	7·15	полази Будимпешта	стиже		1·00	10·00
	1·27	полази Суботица	стиже		9·39	6·26
6·37	5.10	полази Нови Сад	стиже		6·00	3·01
*6·48	*5·[illegible]3	полази Сајлово	полази		*5·46	*2·50
7·00	5·37	стиже Вашкапу	полази		5·33	2·[illegible]8
7·05	5·38	полази	стиже		5·28	2·33
7·31	6·07	Кађ			5·0[illegible]	2·15
7·42	6·19	Тисакалманфалва			4·45	1·56
7·57	6·39	↕ Ковиљ-Сент-Иван	↕		4·25	1·41
8·11	6·5[illegible]	Вилова-Гардиновце			4·0[illegible]	1·26
8·24	7·16	Лок			3·4[illegible]	1·[illegible]4
8·37	7·30	стиже Тител	полази		3·3[illegible]	1·00

Хеђеш-Фекетехеђ — Паланка.

Тамо: М. в. 1–III	М. в. 1–III	М. в. 1 III				Натраг: М. в. 1–III	М. в. 1–III	М. в. III
5·1[illegible]	7·15	4·15/3[illegible]	полази	Будимпешта ист. стр. (183)	стиже	1·00	6·55	10·2[illegible]
10·3[illegible]	1·27	6·4[illegible]	полази	Суботица (183)	стиже	7·23	1·2[illegible]	6·0[illegible]
6·59	3·03	7·47	полази	Хеђеш-Фекетехеђ	стиже	5·41	11·17	5·22
7·21	3·27	8·07		Телечка		5·21	10·58	5·0
7·12	3·52	8·3		Кула		5·1[illegible]	10·47	4·51
*7·53	*4·04	*8·46	↕	Белапуста	↗	*4·45	*10·25	*4·30
8·06	4·34	9·04		Торжа		4·33	10·13	4·1
8·32	5·01	9·28		Деспот-Св.-Иван-Пивница		4·1[illegible]	10·00	4·01
8·49	5·28	9·41		Силбаш		3·51	9·35	3·37
9·00	5·40	9·54	стиже	Гајдобра	полази	3·40	9·24	3·26
9·21	6·14	10·0[illegible]	полази		стиже	3·31	8·55	3·09
*9·27	*6·20	*10·0[illegible]		Доња-Гајдобра 9. бр. чувар.		*3·26	*8·49	*3·01
9·3[illegible]	6·28	10·16	↓	Векерлефалва 10. бр. чувар.	↗	3·19	8·41	2·5[illegible]5
*9·46	*6·44	*10·[illegible]0		Селешкерк 11. бр. чуварнице		*3·06	*8·25	*2·1[illegible]
9·53	6·5[illegible]	10·38	стиже	Паланка	полази	3·00	8·18	2·35

Сомбор—Стари Бечеј.

Тамо: Ос. в. 1–III	М. в. 1–III	Ос. в. 1–III				Натраг: Ос. в. 1–III	М. в. 1–III	Ос. в. 1–III
3·15	7·51	4·35	полази	Сомбор	стиже	7·50	2·50	6·53
3·41	8·23	5·01		Чонопља		7·25	2·21	6·28
3·58	8·40	5·14		Кривија		7·13	2·04	6·16
4·15	9·07	5·36		Н. Сивац		6·52	1·36	5·54
4·21	9·13	5·49		Ст. Сивац		6·43	1·26	5·45
4·41	10·0[illegible]	6·07		Црвенка		6·21	12·48	5·04
5·02	10·20	6·2[illegible]	стиже	Куда	полази	6·04	12·24	4·45
7·17	1·21		стиже	Суботица	полази			1·22
9·53		10·09	стиже	Паланка	полази	3·00	8·18	2·35
5·07	10·40	6·28	полази	Куда	стиже	6·03	12·19	4·35
5·28	11·04	6·49	стиже	Врбас	полази	5·42	11·55	4·15
7·17	1·21	10·2[illegible]	стиже	Суботица	полази		10·30	1·22
11·07	1·53	10·[illegible]	стиже	Земун	полази		8·06	
5·3[illegible]	12·10	6·59	полази	Нови Врбас	стиже	5·20	1.16	4·11
5·47	12·10	7·08		Стари Врбас		5·1[illegible]	11·07	4·03
6·14	1·00	7·3[illegible]		Севтомаш		4·49	10·40	3·42
6·26	1·15	7·47		Турија		4·33	10·03	3·23
7·12	2·07	8·34	стиже	Стари Бечеј	полази	3·4[illegible]	9·10	2·36
8·52			стиже	Сента	полази		7·05	
12·40	6·17		стиже	Нови Сад	полази		4·00	9·15

Велики Бечкерек—Панчево.

Тамо: Ос. в. 1–III	М. в. 1 III	Ос. в. 1 III				Натраг: Ос. в. 1–III	Т. в. 1–III	М. в. 1–III
	10·1[illegible]	9·40	полази	Будимпешта западна станица	стиже			7·15
	1·5	1·10	полази	Сегедин	стиже			12·32
	3·51	2·25	полази	Велика Кикинда	стиже			10·31
	8·10	7·05	полази	Велики Бечкерек	стиже			5·[illegible]0
	8·58	7·3[illegible]	стиже	Шандорудвар	полази	8·09		4·53
	9·02	7·46	полази		стиже	8·08		4·4[illegible]
	9·14	7·5[illegible]		Ечка		7·57		4·32
	9·48	8·2[illegible]		Томашевац		7·32		4·00
	10·05	8·41		Уздин		7·12		3·36
	10·25	9·01	стиже	Анталфалва	полази	6·51		3·14
6·50	10·30	9·0[illegible]	полази	Анталфалва	стиже	6·49	1·59	3·04
7·06	10·50	9·1[illegible]		Торонталваш-археђ		6·39	1·45	2·54
7·21	11·07	9·3[illegible]		Црепаја		6·15	1·13	2·30
7·36	11·22	9·48		Ференцхалом		5·5[illegible]	12·53	2·15
7·46	11·32	*9·57		Торонталалмаш		*5·48	12·37	2·01
8·05	11·55	10·1[illegible]		Панчево-Јожефварош		5·3[illegible]	12·20	1·50
8·18	12·09	10·28	стиже	Панчево	стиже	5·1[illegible]	11·39	1·2[illegible]
	3·15		стиже	Романцстре	полази			1·[illegible]8
	5·28		стиже	Вршац	полази			8·50

Примедба. Црном линијом обграђене цифре означују ноћно време

ГОВОР
ЛУКИЈАНА БОГДАНОВИЋА
патријарха српског,

држан у саборској седници од 26. септембра (9 октобра) 1908, приликом првог његовог председавања саборској седници.

Високи саборе!

Кад заузимам председништво у овом високом православном српском народно-црквеном сабору, сусрео ме је високи сабор, на уста свога речитога г. потпредседника, изјавом усрдне симпатије и многих и великих очекивања. Свикао из ране младости своје па све до данашње фазе своје и црквене и автономне службе: да се свима изјавама симпатије одазивам са истим осећајима, пријатна ми је дужност, да се исто тако усрдно одазовем и изјави овога високога сабора, — у којем видим, поштујем и уважавам законито представништво клира и народа управи мојој поверене православне српске митрополије карловачке — са којим желим искрено да све послове, који иду у круг његова законом прописана рада, вазда вољно, договорно и споразумно радим и спроводим.

Што се тиче оних жеља, којима је поштовани г. потпредседник овога високога сабора дао тако жива и речита израза, изјављујем пре свега, да сам ја од првога дана, чим сам ступио у монашки чин, стајао не само у црквеној, него и у црквено-народној служби наше автономије те да сам и као дугогодишњи конзисторијални бележник, а по томе и као епископ епархије будимске имао у животу и раду своме довољно прилике, да се уверим о томе, колико те наше автономне установе унапређује наш државно-просветни живот, и колико и у чему би их ваљало изменити, попунити и усавршити, а да то могу чинити још боље и успешније.

Саборским устројством нашим прописан је пут, којим се и како се то може чинити. И ја изјављујем, да, обвезан заклетвом својом, а при том научен, да вршим правила црквена и автономне уредбе наше свагда беспристрасно, нити сам до сада улетао, нити ћу икада улетати у ничији законом одређени круг рада, — јер сам уверен о томе, да ко иде законитим путем, тај иде правим путем — и ко своје деловање оснива само на закону, да тај стоји вазда на чврсту темељу.

Правила црквена, закони и уредбе црквено-народне биће ми вазда исходиште у у раду моме, — од њих нећу, не могу, а и не смем никада, никоме за љубав одступити, њих ћу се свагда држати, њихове одредбе бранити и према свакоме штитити. А у том и таком раду моме држим и поуздано се надам, да ћете ме и Ви сви вољно и исграјно потпомоћи, јер без искрене и својске потпоре вољних и одушевљених сарадника и у свештеничкој мантији и световном капуту, па и у ратарском гуњцу, сви би моји труди остали узалудни, а и наде Ваше, које у будући мој рад као митрополита-патријарха полажете, не би се могле испунити и остварити.

Брод наше свете цркве и црквено-народне автономије наше лута ево скоро већ 40 година по пучини нашег неспоразума и неслоге. Да је тај брод био тврђи и од најтврђег челика, па би се и онда бијући се о толико стење и камење, оштетио и повредио. У данашње напредно доба, где се ради мудро и обзирно, па опет брзо и одлучно, — кад се једна тако велика и богата установа, као што је овопредеона српска православна црква, 40 година дана само разговара, договара и препире, и то само увек још о томе, како ће свој спољни рад да уреди и удеси, — већ је и тако дуги и спори договор ужасан застој па напокон и затор. Сав свет око нас иде напред, не чека нас Србе, док се ми договоримо о томе, како ћемо и ми свестрано напредовати. Просудите и сами, како су пре 40 година дана биле повољне прилике за уређење наше црквено-народне автономије па ми не ћете замерити, што сам се ја тешком бригом и великом зебњом у срцу одазвао Вашем позиву.

За ових десет година дана, од како понесох православну архијерејску митру у оном великом и сјајном свету, у којем до сада живљах мирно и задовољно, а радих тихо, али истрајно, ја сам се, верујте ми, у тишини, али из све снаге своје трудио, да увећам знање своје, да приберем себи искуства, да радим смишљено на одређеном ми црквено-народном пољу, — да стечем цркви и народу свом угледа па и поштоваља и пријатеља. Па ако ми је то и пошло донекле за руком, ипак осећам, да сам дужан отворено да вам кажем ако ме Ви свиколици, који сте богати знањем и искуством, који сте вољни, да родољубиво и пожртвовно вршите свој узвишени позив, не потпомогнете својски у раду моме, и то измирени и удружени, — ја сам и усамљен нисам кадар учинити све оно што треба учинити и што се мора учинити: да изиђемо из ових наших личних и стварних заплета на чистину и да се упутимо промишљеном, правом и здравом црквено-просветном раду, а тиме и свестраном народном напретку.

На часовнику нашега народно-црквенога живота откуцнуо је већ и дванаести час! Пренимо се, освестимо се, да и њега не пропустимо!

Кад стојим на овом највишем месту у овопределној православној српској цркви, света ми је дужност, да ширим погледом проматрам опште народно-црквене потребе наше. Међу тим потребама многе су и врло важне и тако журне, да се овај високи сабор неће моћи њима оглушити, но ће тражити и пута и начина, да им што пре доскочи и сходна им лека нађе. Не мислим и не желим, да истрчавам пред иницијативу високога сабора на две наше тако живе и тако журне потребе, које су тако рећи већ догореле и до ноката.

Те су потребе као што је свима познато: Уређење дотације нашега свештенства и уређење мировине мирском свештенству за случај изнемоглости и старости њихове.

Жива и несумњива је потреба наше свете цркве искала, да се образовање нашега клира из темеља преустроји и да се стави на такову основу, како би се наш клир уздигао на степен наших вољних, одушевљених и многострано спремних служитеља олтара Божјег и радника око подмирења животних духовних потреба свога народа. Иницијативом и дарежљивим пожртвовањем мога претходника, блаженопокојног патријарха Георгија, благословом, бригом и настојавањем нашег св. Архијерејског Синога, преустројена је наша богословија, а помоћу потпоре закладе неумрлога мецената наше народне просвете, великога и славнога Саве Текелије, основан је и издржава се у главном богословски семинар овде у Карловцима.

Преустројеном богословијом и основаним богословским семинарем уздиже се ступањ образовања нашег клира све то на више, — а међу тим долазе чланови тога клира, местимице, по мањим и оскуднијим црквеним општинама са недостатка њихове свештеничке дотације у тако тежак положај, да не могу нрема многим потребама својим и својих породица и према општој скупоћи, која је настала, ни себе ни породице своје пристојно издржавати.

Родољубиво парохијско свештенство наше у нижим разредима своје садашње дотације, особито у сиромашнијим крајевима митрополије наше, налази се данас у положају не оскудном, него очајном! Да томе своме свештенству, које је толике заслуге стекло за народ српски и просвету његову, што пре и што боље помогнемо, света је дужност свију нас: и ја не сумњам, да ћемо ми уз добру вољу наћи томе пута и начина, а да те сиромашније црквене општине наше прекомерно не оптеретимо. Свеколико свештенство наше живи у непрестаној бризи са те жалосне околности, што се још није, да не речем, хтело, него, да речем, није до тога доспело, да се и у нас створи мировинска заклада за православно српско свештенство.

После стварања ове наше потребне установе наћи ћемо уз добру вољу и родољубиво пожртвовање довољно извора; и стварајући је што скорије, улићемо своме свештенству и веће воље и већег одушевљења; да што боље и што успешније врши свој свети, узвишени, али и тешки позив у цркви и народу, у друштву и држави. И баш за то, што и сам живо осећам потребу, да се те две закладе што пре остваре, **свечано изјављујем, да ћу тима двема потребама нашега свештенства према својим материјалним приликама** — као што сам већ и после избора мога за патријарха изјавио — **са сталним годишњим приносима добровољно у помоћ притећи.** (Бурно, дуготрајно: Живео патријарх!)

У допуњавању, у сређивању и усавршавању, па и у стварању нових потребних црквено-просветних установа наше митрополије, нека изволи високи сабор вазда рачунати на моју и моје сабраће, преосвећене г. г. епископа готовост у суделовању и пожртвовању.

Још Вас молим, да имате свагда поверења у мени, да само оно хоћу, што је цркви нашој и народу српском од користи и ја се надам, да ћемо се онда лако сложити и споразумети. (Усклици: Живео!)

У то име нека је сретан почетак заједничког рада нашег за срећу и напредак цркве православне и милога нам народа српског! (Дуготрајно, бурно: Живео патријарх Лукијан!)

ГОВОР
проф. М. НЕДЕЉКОВИЋА
приликом бакљаде карловачког грађанства уочи инсталације патријарха Лукијана.

Ваша Светост, Преузвишени Господине!

Још само нас једна ноћ раставља од значајнога дана, када ће после толиких смутња и нереда у нашем автономном животу да се попуни место нашег црквеног поглавице и да се Ваша Светост успне на узвишени престо српских патријараха, а наш автономни живот да се врати у природни колосек.

Тај значајан дан, као и последице његове, ваш даљи рад очекује наш народ са једнаком запетом пажњом, али му излази на сусрет са неједнаким осећајима.

Већина народа, која је по својим посланицима на сабору поклонила Вашој Светости своје поверење, изабравши Вас за патријарха Српском Народу, гледа у Ваш будући рад мирне душе, а с пуно убеђења, да ће Српски народ наћи у Вама вазда умна и родољубива старатеља око напретка народног, а српска црква увек достојног свог старешину. Она се узда, да ће Ваша Светост у том свом старању умети и хтети окупити око себе све оне синове нашег народа, који хоће родољубива рада и законита реда у нашем автономном животу.

А та већина народна погледа у Вас и у наш заједнички даљи рад с пуно вере и мирне душе за то, што зна Ваш савестан, искрен и родољубив рад око поверене вам паствe у будимској дијецези против ког рада се никада није чуо ни један приговор. Да се већина није преварила у Вама, доказао је већ ваш први корак после Вашег избора, кад сте се родољубиво одрекли једног знатног дела патријарашких прихода и принели их на олтар народу, његовој цркви и школи. Уверила се о Вашим умним и родољубивим намерама, кад сте истакли у свом отпоздравном говору саборској допутацији, која је дошла, да Вам поздрави избор, — да ћете се вољно и искрено трудити, да се већ једаред јерархија споразуме и измири са народом, па да заједнички свим силама пораде на дограђивању наше автономије, како би после толиких унутарњих трзавица, које су нам слабиле снагу, нашли се већ једаред под сигурним кровом закона, који ће нам ујемчавати наш миран и нормалан културан развој.

Мањина пак нашег народа, заведена кривим информацијама погледа на Ваш и наш заједнички даљи рад с неком неоправданом бојазни, да тај рад неће одговарати потпуно жељама народа.

Ваша Светости! Са сутрашњим даном почињете Ви пут ка узвишеном циљу, пут тежак уз стрм брег горе, пут пун препрека разне врсте, пун труда, напора и борбе, а уз то испрекрштан и испресецан многим раскрсницама и стазама, које могу путника лако да збуне и сведу са правог пута. То је тај пут, којим иду они људи, што их

је судбина одредила, да играју одличну, а често пута баш и одлучну улогу у судбини и животу једног народа. Ко у том путу нема сигурног путевође, ко нема успут снажна ослонца и потпоре, тај није кадар да тај пут срећно доврши; или на по пута клоне и изнемогне или залута са праве стазе, те не може да дође до мете на врх брда.

Сигуран путевођа у том тегобном и замршеном путу јесте дубоко убеђење о дужности човека према свом народу, о истинској служби народу, чија срећа и напредак треба да је крајњи циљ рада сваког јавног посленика на тако узвишену месту, а помоћ и потпора успут треба да је народ сам, јер је његова снага неисцрпна, он се увек снажи и подмлађује, зато без његове помоћи нема успеха.

Сви ми, који Вашу Светост познајемо из досадањег рада, уверени смо из дна душе, да Ви добро познајете тог сигурног путевођу, који треба да вас кроз све замршаје до мете доведе; сви ми смо убеђени да је та свест о дужностима према народу и дубоко се већ из младости Ваше уврежила у Ваше родољубиво срце, па како Вам је поверење народне већине осигурало сигурну помоћ на том тешком путу, то се надамо, да ће и Ваш и наш заједнички рад с благословом божјим довести нас до узвишене мете.

Па кад наши успеси и код последњег необавештеног сумњала у нашем народу разбију неповерење и бојазан, па кад се око Вас, а уз нас окупи цео наш народ у довршеној згради наше осигуране автономије, тада ћете осетити ону тиху блажену, радост, коју осети племенит човек, кад испуни своју највећу дужност — кад се као благодаран син одужи свом народу и својој цркви, а та ће радост уз љубав и признање народно, — које тада не може изостати — бити најлепша, најидеалнија награда, коју јаван раденик може ишчекивати и задобити.

У тим лепим надама отвара вам наш мали град, одсадања Ваша престоница, своје капије као свом новом, најодличнијем, свом првом грађанину. Али не! Не отвара Вам само наш град капије. Грађани његови, познати од памтивека са свог жарког родољубља, што се са колена на колено пресађивало, отварају Вам своје груди, своја срца с пуно љубави и искрена поверења. Та они имају част да Вас лично познају из оног доба кад је свако човечије срце, младо и искрено, отворена књига за свакога ко хоће у њега да загледа. За то доба, за доба младости, коју је Ваша Светост овде, међу нами провела, имали смо прилике да упознамо Вашу племениту душу, ваше искрено и добро срце, које се одушевљавало увек само за оним за што се уман и срдачан човек одушевљава.

Па при првом кораку Вашег колико узвишеног и значајног, толико и тешког позива дозволите Ваша Светост да Вам пожелимо успешна и срећна рада, да вам боравак у нашој средини буде увек сладак и мио, Вама али и нама а то ће бити чим се оне лепе наде, које у Вас Српски Народ полаже, почну редом испуњавати.

Ваша Светост, част ми је у име грађанства наше митрополе поздравити Вас, са искреном, српском добродошлицом! Живели!

ГОСПОДСКИ СТАН

издаје се од

1. ФЕБРУАРА 1909.

на спрату Пајевићеве куће. Затворене оферте треба послати до 29. октобра на

1331 1-2

Љубу Стефановића

председника

гимназијског старатељства

Тражи се Србин

свршен немачки кореспондент.

Првенство имају стенографи. Понуде са преписом сведоџбе шаљу се на

Annoncen Exped. Bureau

1349 3-8 **Haasenstein & Vogler**

Wien I. Ghifre Nr. 8331.

Недостиживо средство за негу лица и руку јесте

1525 89-100

јединo прави са свим нешкодљив ви Silva crem Одстрањује сује лице мрље, сун чане пеге и св остале нечисто ће. Најсигур. није сред- ство Може е и у јутро посл прања рабити. теглице 4 круне без даљег троп ка ако се нова напред пошље. Где ее не би мо гло добити по чује се из

лекарне Салватор А. Ковиак Рума.

Читај на наручи!

Кафе треба свакој кући.

Кафа у врећама од 5 кила франко уз поузеће.

Арабија I-а	1	кила	Круна	2 60
Сантос	1	„	„	2 50
Сантос перла	1	„	„	2 90
Либерија огромно зрно	1	„	„	3 10
Куба средња	1	„	„	3 20
Куба прима I-а	1	„	„	3 60
Куба перла	1	„	„	3 90
Порторико I-а	1	„	„	3·70
Порторико перла	1	„	„	3 80
Куба I-а пржена	1	„	„	3 80
Куба средња пржена	1	„	„	3 20

У 1 пакет дајем и 2—3 врсте, засебно спаковане.

Кафе су нефарбане.

Зејтин (уље) У лименима кантама од 5 кила франко:

5 кила столног финог		Кр.	9·—
5 „	Бари италијански	„	10·—
5 „	Ница француски	„	12·—

Чај (теј): Руски караван чај 1/4 кгр. 2 50
Мандарин кина чај 1/4 „ 3 10
Најбољи Пеко Меланш чај 1/4 „ 5·—

Уз 5 кила кафе може се и 1/4 кгр. теја припаковати, чиме се ушпара поштарина.

За цењене поручбе моли 1262 8-15

Александар Милутиновић и др.

Fiume, Via Pomeri).

НОВО!! — НОВО!!

До данас у целој Европи први Србин **шпецијалиста енглеског мушког и женског кроја**. Израда је најбоља! Послуга тачна! Цена умерене! Богати избор у мустрама енглеских и француских штофова

Г. г. ђаци имају знатан попуст.

Препоручујући се јесам с поштовањем

Тодор Гајић

Нови Сад, казанџијска улица бр 17. у кући г. Цикмунда.

1216 11 12

Прва српска трговина мушког, женског и дечијег одела

Стевана Ј. Капамџије

у Новом Саду, главна улица бр. 25 3.

препоручује своје велико стовариште сваке врсте готовог мушког одела, као и одела по мери, најновијег кроја, особито пак за сваку сезону богати избор најмодерније

ЖЕНСКЕ КОНФЕКЦИЈЕ

Цене су поред солидне и тачне послуге јефтиније него игде, особито за ђаке; с тога се моле родитељи, који своју децу за школу одену желе, да се о томе уверити изволе.

1053 18 26

Девојачко васпиталиште СВ. МАЈКЕ АНГЕЛИНЕ у својој кући.

Дарежљивошћу својих највећих добротвора **Лазара и Софије Дунђерски** преселило се **девојачко васпиталиште св. Мајке Ангелине** у Будимпешти **у своју кућу**, у средини престонице, уређену сасвим према **васпитним и здравственим** циљ вима а за 30 питомица.

Пријаве прима, обавештаје и програме даје:

СРП. ПРАВОСЛАВНА ПРОСВЕТНА ЖЕНСКА ЗАДРУГА

СВ. МАЈКЕ АНГЕЛИНЕ.

Адреса: Budapest IV. Váczi utcza 63 szám.

982 16-20

Календари за 1909. годину.

1323 4-11

ГОТОВИ су и разашиљу се КАЛЕНДАРИ:

српски народни велики илустровани календар

СВЕТИ САВА и календар ГРАНИЧАР

Цена 1 ком. 1 Круна — Цена 1 ком 50 пот.

Препродавци добијају ВЕЋИ ОД НАЈВЕЋЕГ попуста.

Поруџбине се шаљу Првој срп. творници искључиво свих српских православних црквених утвари

ЛУКЕ К. АЛЕКСИЈЕВИЋА, НОВИ САД — UJVIDÉK (Hungria

Велики илустровани ценовник свих црквених утвари шаље се на захтевање бадава.

Нова и најбоље сортирана гвожђарска трговина

ЂОКЕ МОЉЦА

Дунавска ул бр. 24. ● НОВИ САД ● Дунавска ул. бр 24

Цене врло умерене!

препоручује своје богато снабдевено стовариште као гвожђа (I-а Решица) осовина (винтерских) тучани судова (пилзанских) плехани судова најбоље марке фурунa тучани плекани мајдингерски и са шамотом, шпоретова тучани и плекани готови и за узидање, даље котлова, оранија, дрота, ексера, плугова, пушака, револвера окова за мебл и за зданија и све остало што у гвожђарску струку спада

на велико и на мало.

Особиту пажњу препоручујем политичким и црквеним општинама и сеоским трговцима да ме као младог Србина својим п. налозима удостоје обећавајући унапред да ћу их у сваком погледу на њихово највеће задовољство послужити м ћи.

С поштовањем

Ђока Мољац

1141 2 3 Нови Сад.

Послуга брза и тачна!

Српска штампарија код Светозара Милетића у Новом Саду.